

**ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ
ΓΡΑΦΕΙΟ ΤΥΠΟΥ**

Τηλ. 2310 997158, 2310 997162, e-mail: press@auth.gr
Κτίριο Διοίκησης «Κ. Καραθεοδωρή» ΑΠΘ, Τ.Κ. 541 24, Θεσσαλονίκη

ΔΕΛΤΙΟ ΤΥΠΟΥ

**Και στη Σαντορίνη το ΑΠΘ:
«Καθ' όμοιότητα σελήνης μηνοειδοϋς»**

**Ένα ταξίδι με χάρτες της Σαντορίνης
από το Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης**

Θεσσαλονίκη, 5/9/2018

Ένα σπονδυλωτό αφήγημα 14 ιστοριών-ταξιδιών με χάρτες στη μακρά διαδρομή της Σαντορίνης, από το 1500 π.Χ. μέχρι τον Μεσοπόλεμο, οπτικοποιεί μέσα από 30 πίνακες η έκθεση με γενικό τίτλο **«Καθ' όμοιότητα σελήνης μηνοειδοϋς»**, που παρουσιάζει το Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης στους εκθεσιακούς χώρους του **Μπελλώνειου Πολιτιστικού Κέντρου, στα Φηρά Σαντορίνης, από το Σάββατο 29 Σεπτεμβρίου έως την Τρίτη 31 Οκτωβρίου 2018.**

Από την **Τρικόγλειο Βιβλιοθήκη** και τις συλλογές σπανίων της **Βιβλιοθήκης & Κέντρου Πληροφόρησης του ΑΠΘ**, από την περίφημη **Αμβροσιανή Βιβλιοθήκη του Μιλάνο** (Veneranda Biblioteca Ambrosiana), με τη συμβολή του **Ιδρύματος Λουκά & Ευαγγέλου Μπελλώνια** και τη συμμετοχή του **Εργαστηρίου Χαρτογραφίας & Γεωγραφικής Ανάλυσης ΑΠΘ**, η έκθεση χαρτών, που **σχεδίασε και επιμελήθηκε ο ομότιμος καθηγητής ΑΠΘ και πρόεδρος της Επιτροπής για την Χαρτογραφική Κληρονομιά στην Ψηφιακότητα της Διεθνούς Χαρτογραφικής Ένωσης, Ευάγγελος Λιβιεράτος**, καλύπτει την περίοδο από τη Νωπογραφία του Ακρωτηρίου (Ζωφόρος του Στόλου) του 1500 π.Χ. μέχρι τη Θήρα/Σαντορίνη της Γεωγραφίας του Πτολεμαίου, του Αλ Ιδρίζι και των απεικονίσεων του νησιού στους πορτολάνους, τα βιβλία των νήσων (ιζολάρια/νησολόγια) και τους χάρτες του 16ου αι. μέχρι τις αρχές του 20ού αι.

Τα εγκαίνια θα πραγματοποιηθούν το **Σάββατο 29 Σεπτεμβρίου 2018 στις 19.30** στο **Μπελλώνειο Πολιτιστικό Κέντρο** (Δεκιγαλά & Μητροπόλεως, Φηρά Θήρας), από τον **Πρύτανη του ΑΠΘ, Καθηγητή Περικλή Α. Μήτκα**, ενώ στη συνέχεια θα

πραγματοποιηθεί ομιλία και ξενάγηση από τον επιμελητή της έκθεσης, παρουσία των πρυτανικών αρχών.

«Στόχος μας είναι η ανάδειξη των θησαυρών που έχουν κληροδοτήσει στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης Έλληνες ευεργέτες, όπως ο Τρικόγλου», επισημαίνει ο Πρύτανης του Αριστοτελείου, Καθηγητής Περικλής Α. Μήτκας. «Χαιρόμαστε κάθε φορά που διαπιστώνουμε την προθυμία πολιτιστικών φορέων, όπως στην περίπτωση αυτή, του Μπελλωνείου, να μας βοηθήσουν σ' αυτήν την προσπάθεια. Ευχαριστώ όλους τους συντελεστές της Έκθεσης, με κορυφαίο τον Καθηγητή Ευάγγελο Λιβιεράτο, που μας δίνουν έναν ακόμη λόγο να απολαύσουμε τη φθινοπωρινή Σαντορίνη»

Αφορμή για τον σχεδιασμό της έκθεσης **«Καθ' όμοιότητα σελήνης μηνοειδοῦς»** και την παρουσίασή της στη Σαντορίνη αποτέλεσε η περσινή επιτυχημένη έκθεση που είχε διοργανώσει η Βιβλιοθήκη & Κέντρο Πληροφόρησης ΑΠΘ σε συνεργασία με το Γαλλικό Προξενείο Θεσσαλονίκης, στο Τελλόγγλειο Ίδρυμα Τεχνών, στη Θεσσαλονίκη, με τίτλο **«Αρχιπέλαγος 1685-1687 στους χάρτες του Λουδοβίκου ΙΔ'»**, στην οποία συμπεριλαμβανόταν μια ενότητα χειρόγραφων γαλλικών χαρτών των Κυκλάδων του β' μισού του 17ου αι., από τη συλλογή της Τρικογλείου Βιβλιοθήκης του ΑΠΘ. Η πρόταση του Ιδρύματος Λ. & Ε. Μπελλώνια για τη μεταφορά της συγκεκριμένης έκθεσης στη Σαντορίνη, σε συνδυασμό με το γεγονός ότι από τη συγκεκριμένη ενότητα απουσίαζε κάποιος χάρτης απεικόνισης της Σαντορίνης, οδήγησε τους διοργανωτές στην ιδέα του σχεδιασμού και της παραγωγής μιας εξ' ολοκλήρου νέας έκθεσης, με σύνθετο χαρτογραφικό και διαχρονικό περιεχόμενο αναφοράς τη νήσο Θήρα/Σαντορίνη, με τη χορηγία του Ιδρύματος Λ. & Ε. Νομικού.

«Επιλογή μας ήταν η έκθεση να απευθύνεται στο ευρύ κοινό και όχι μόνο στους ειδικούς, να βασίζεται κυρίως στις συλλογές της Βιβλιοθήκης, να συγκεντρώνει το ενδιαφέρον του περιεχομένου της στη χαρτογραφική αναφορά μερικών χαρακτηριστικών ενοτήτων της ιστορίας της νήσου -από την ύστερη προϊστορική περίοδο μέχρι τον Μεσοπόλεμο- και να χρησιμοποιεί τις νέες ψηφιακές τεχνολογίες για την ευρύτερη ανάδειξη και διάδοση του πλούτου των χαρτών. Μέσα στο χρονικά εκτεταμένο πεδίο που επιλέχτηκε, δόθηκε έμφαση στα νησιωτικά χαρακτηριστικά των απεικονίσεων, διασχίζοντας τις μεγάλες περιόδους της χαρτογραφικής μας κληρονομιάς», αναφέρει ο Ομ. Καθηγητής του ΑΠΘ, Ευάγγελος Λιβιεράτος, στο εισαγωγικό-ενημερωτικό υλικό της έκθεσης.

«Η διδακτικότερη νήσος, εξ όσων υπάρχουν επί της γης»

Οι αρχαίοι συγγραφείς μαρτυρούν ότι η νήσος πρώτα λεγόταν Άγασα κι έπειτα ονομάστηκε Φιλεταίρα, από το όνομα του ηγεμόνα της Φιλέταιρου. Στη συνέχεια οι Φοίνικες την έλεγαν Καλλίστη, για την εξαιρετική της ομορφιά, μέχρι να φτάσει ο Θήρας από τη Σπάρτη, για να ονομαστεί Τερασσία ή Θηρασσία. Αφού οι υποχθόνιες δυνάμεις μετέβαλαν το αρχικό στρογγυλό σχήμα της νήσου σε μηνοειδές, πήρε αργότερα και το όνομα «Σαντορίνη», από τις βυζαντινές αναφορές ήδη από τον 5ο αι. μ.Χ. στην εκκλησία της Αγίας Ειρήνης (Sant' Erini) της νήσου, αφιερωμένης στη Μάρτυρα Αγία της Θεσσαλονίκης, το οποίο, μαζί με το επίσημο Θήρα, επικράτησε

μέχρι και σήμερα, με τις κατά καιρούς παραλλαγές από τους Ιταλούς και Άραβες ναυτικούς και χαρτογράφους Σανταρί, Σατερίνη, Σάντα Ερίνη, Σαντιλίνη κ.ά.

«Οι 14 αφηγήσεις»

Με χρονική ιστορική σειρά οι 14 μικρές ιστορίες της Έκθεσης πλέκονται αναπτυσσόμενες σε 30 πίνακες, όχι για να καταλήξουν σε κάποιο επιμύθιο, αλλά για να ταξιδέψουν τους επισκέπτες της σε τόπους και ουτοπίες της νήσου Θήρας, της, κατά τον Léonce Élie de Beaumont, «... σημαντικότερης και διδακτικότερης νήσου, εξ όσων υπάρχουν επί της γης...» και όχι μόνο για τις περιπέτειές της με αντίπαλο τις υποχθόνιες δυνάμεις της Φύσης.

Η **1η ιστορία** ξεκινά με τη θέση της Σαντορίνης στο δωρικό νότιο τόξο των Κυκλάδων και στη **2η** ακολουθούν εικόνες της Μεταμορφούμενης νήσου από την προ-ηφαιστειακή περίοδο.

Η νωπογραφία της Θήρας του 1500 π.Χ. είναι η παλαιότερη σωζόμενη χαρτογραφικού τύπου απεικόνιση στην Ελλάδα και αποτελεί την **3η** ιστορία.

Στην **4η ιστορία** απεικονίζεται δίδυμη ως Θήρα και Θηρασία στους χάρτες της *Γεωγραφίας* του Πτολεμαίου, όπως σώζονται στους ελληνικούς και λατινικούς κώδικες, ενώ προβάλλονται οι σημερινές συντεταγμένες των θέσεων της Θήρας και οι αντίστοιχες σε μεταγενέστερες εκδόσεις του 15ου και 16ου αι., με αξιοσημείωτη τη σύμπτωση του γεωγραφικού πλάτους.

Στην **5η ιστορία** η Σαντορίνη απεικονίζεται ως šantari ωοειδής και πεπλατυσμένη στον σημαντικό αραβικό χάρτη του Αλ Ιδρίζι (12ος αι) και στην **6η** ως Sant Erin με τις νησίδες Χριστιανά, πολύ σημαντικές για τους ναυτιλλομένους, στον παλαιότερο σωζόμενο όλων των μεσαιωνικών ναυτικών χαρτών της Μεσογείου, χαραγμένο σε περγαμηνή πορτολάνο χάρτη, την Carta Pisana, του 13ου αιώνα.

Η **7η ιστορία**, η μεγαλύτερη της έκθεσης, πλέκει εννιά διαφορετικές εκδοχές της νήσου, καθώς περιλαμβάνει σειρά απεικονίσεων της Σαντορίνης σε νησολόγια ιταλικής, οθωμανικής, ολλανδικής και γαλλικής προέλευσης. Ανάμεσά τους ξεχωρίζει ο χάρτης της «καθ' όμοιότητα σελήνης μηνοειδοῦς» του παλαιότερου βιβλίου των νήσων του Αρχιελάγου του Buondelmonti (1420), **από το λατινικό χειρόγραφο της Αμβροσιανής Βιβλιοθήκης του Μιλάνου** (1422), που συμπληρώνεται από μεταγενέστερο χάρτη, με ελληνική μετάφραση της περιγραφής της νήσου από τα λατινικά. Στην ίδια ιστορία συναντώνται:

- η Santa Erini με τα Χριστιανά σε ξυλογραφία του Bartolomeo da li Sonetti (Βενετία, 1485),
- η νήσος με τα Χριστιανά του Οθωμανού ναυάρχου Piri Reis από το βιβλίο της θάλασσας (1521-1525),
- χάρτης σε ξυλογραφία από το δημοφιλές νησολόγιο του σπουδαίου Benedetto Bordone (Βενετία, 1528),
- ο χάρτης «από τις πλέον φημισμένες νήσους του κόσμου» του Tommaso Porcacchi, από τις χαλκογραφίες του χαράκτη Girolamo Porro (Βενετία, 1590),

- χάρτης του καλλιτέχνη των νήσων του Αρχιπελάγους, σπουδαίου ζωγράφου και χαράκτη Marco Boschini (Βενετία 1658),
- ο χάρτης του Olfert Dapper (Άμστερνταμ, 1703), μιας Σαντορίνης που ο ίδιος δεν είδε ποτέ, αφού ο διάσημος Ολλανδός περιέγραψε σε χάρτες περιοχές της γης χωρίς να έχει ταξιδέψει ποτέ εκτός της χώρας του, και,
- ο ωραίος προοπτικός χάρτης της νήσου, του γνωστού βοτανολόγου Joseph Piton de Tournefort (Λυών, 1717).

Στην **8η** ιστορία ο Choiseul-Gouffier ταξιδεύει το 1776 στις ακτές του Αιγαίου, στον νότιο Μοριά και στις Κυκλάδες με επιστήμονες, μηχανικούς και ζωγράφους, για την προετοιμασία του έργου του Voyage pittoresque de la Grèce, που ολοκληρώθηκε το 1822.

Στην **9η** ιστορία περιγράφεται η Θήρα/Σαντορίνη όπως την απεικονίζει ο Ρήγας Βελεστινλής στη Χάρτα της Ελλάδος (Βιέννη, 1797), ως ενθύμημα των 220 χρόνων από τον θάνατό του (1798-2018).

Στη **10η** ιστορία ο 19ος αι. αντιπροσωπεύεται από τον σημαντικό χάρτη του Graves, του βρετανικού Ναυαρχείου (1848), ενώ ο 20ός αι. από έναν γερμανικό τοπογραφικό χάρτη της Σαντορίνης του Μεσοπολέμου.

Οι νησίδες και κρατήρες της Μικρής και της Νέας Καμένης του 1508, του 1573 έως το 1712 και από το 1866 μέχρι το 1928, με την ενσωμάτωση από τη λάβα της Μικρής στη Νέα Καμένη, αποτελούν την **11η** ιστορία, ενώ στη **12η** ο χάρτης του Μεσοπολέμου των Αντιτραχωματικών Σταθμών του Οφθαλμιατρείου Θήρας -Η Αγία Βαρβάρα αφηγείται την αντιτραχωματική πρόνοια στη Σαντορίνη για την αντιμετώπιση της έξαρσης της chlamydia trachomatis, που προκάλεσε η ατμοσφαιρική διάχυση θηραϊκής γης μετά τις ηφαιστειακές εκρήξεις του 1925-1928!

Στην **13η** ιστορία παρουσιάζεται ο χάρτης-σκαρίφημα των πρώτων χρόνων του 1900, που βρέθηκε στο αρχείο του **Μανόλη Τριανταφυλλίδη**, του Ινστιτούτου Νεοελληνικών Σπουδών του ΑΠΘ, από όπου προκύπτει ότι ο σπουδαίος φιλόλογος και γλωσσολόγος χαρτογραφούσε τη Σαντορίνη ως ασκούμενος πρωτοετής φοιτητής της Φυσικομαθηματικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών, πριν στραφεί στη Φιλοσοφική -μια άγνωστη λεπτομέρεια της ζωής του μεγάλου νεοελληνιστή.

Η **14η** και τελευταία ιστορία-εικόνα της έκθεσης είναι κατευόδιο και πρόσκληση από δύο κυρίες διαφορετικών εποχών του νησιού που χαιρετούν τους επισκέπτες: τη Χαιροπολεία και τη Θηραία!

Ημέρες & ώρες λειτουργίας:

29 Σεπτεμβρίου - 31 Οκτωβρίου 2018

Δευτέρα έως Παρασκευή, 10:00 -14:00 & 18:00-20:00.

Μπελλώνειο Πολιτιστικό Κέντρο, Δεκιγαλά & Μητροπόλεως, Φηρά Σαντορίνη

Τηλ.: 2286024960, 61, 62

Η είσοδος είναι ελεύθερη για το κοινό.

Επισυνάπτεται η αφίσα της έκθεσης.